

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Mensenhandel in en uit beeld II

Update cijfers vervolging en berechting 2009-2013

Nationaal Rapporteur Mensenhandel
en Seksueel Geweld tegen Kinderen

Mensenhandel in en uit beeld II

Update cijfers vervolging en berechting 2009-2013

Colofon

Referentie: Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2014).
Mensenhandel in en uit beeld II. Update cijfers vervolging en berechting 2009-2013. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen
Postbus 20301
2500 EH Den Haag
070 – 370 4514
www.nationaalrapporteur.nl

Grafische en digitale realisatie: Studio Kers

©Nationaal Rapporteur 2014

1. Inleiding

Dit rapport behelst de geanalyseerde kerncijfers met betrekking tot de vervolging en berechting van verdachten in mensenhandelzaken over de periode 2009-2013. Deze vormen daarmee een update van “Mensenhandel in en uit beeld II”, dat ik in mei 2014 uitbracht.

Uit deze cijfers blijkt dat de stijging van zowel de bij het Openbaar Ministerie (OM) ingeschreven mensenhandelzaken, als de door het OM afgehandelde mensenhandelzaken – waarvan sinds 2009 ieder jaar sprake is – in 2013 niet heeft doorgezet. Voor wat betreft de door de rechter in eerste aanleg afgedane zaken is 2013 het recordjaar. Dit is een logisch gevolg van de forse stijgingen van het aantal zaken bij het OM in 2011 en 2012.

De veroordelingspercentages voor mensenhandel zijn in 2012 en 2013 hoger dan in de jaren ervoor. De rechter komt recent dus steeds vaker tot een veroordeling. Daarbij lijkt ook steeds zwaarder te worden gestraft. Sinds 2010 is de gemiddelde duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen telkens toegenomen.

Mijn dank gaat uit naar het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum voor het aanleveren van de gegevens.

C.E. Dettmeijer-Vermeulen,
Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen

2. Vervolging en berechting

Tabel 1 Kerngegevens vervolging en berechting mensenhandelzaken 2009-2013

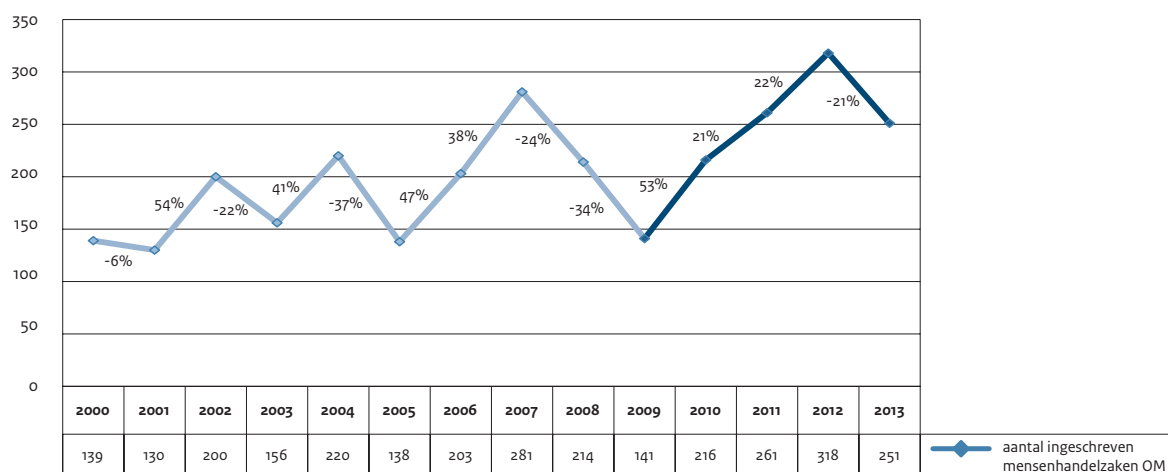
	2009	2010	2011	2012	2013
# ingeschreven mensenhandelzaken OM	141	216	261	318	251
# afgehandelde mensenhandelzaken OM	179	199	249	303	297
% dagvaarding (mede) voor mensenhandel	65%	73%	70%	68%	71%
# afgedane mensenhandelzaken in eerste aanleg	132	135	126	149	203
% veroordeling (mede) voor mensenhandel	59%	61%	61%	72%	74%
gemiddelde duur in dagen van het onvoorwaardelijke deel van opgelegde vrijheidsstraffen	677	617	753	772	804

Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

Het is als gevolg van de redactie van het wetsartikel (art. 273f Sr) helaas niet mogelijk om een onderscheid te maken tussen de verschillende vormen van uitbuiting (zoals seksuele uitbuiting, arbeidsuitbuiting, gedwongen dienstverlening, criminele uitbuiting).

2.1 Ingeschreven zaken bij het OM

Figuur 1 toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal bij het OM ingeschreven mensenhandelzaken tegen individuele verdachten. In de figuur is ieder jaar de procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar gezet. Om de ontwikkeling van de afgelopen vijf jaren in een breder kader te plaatsen is op deze plaats de ontwikkeling vanaf het jaar 2000 weergegeven.

Figuur 1 Aantal ingeschreven zaken OM (2009-2013)

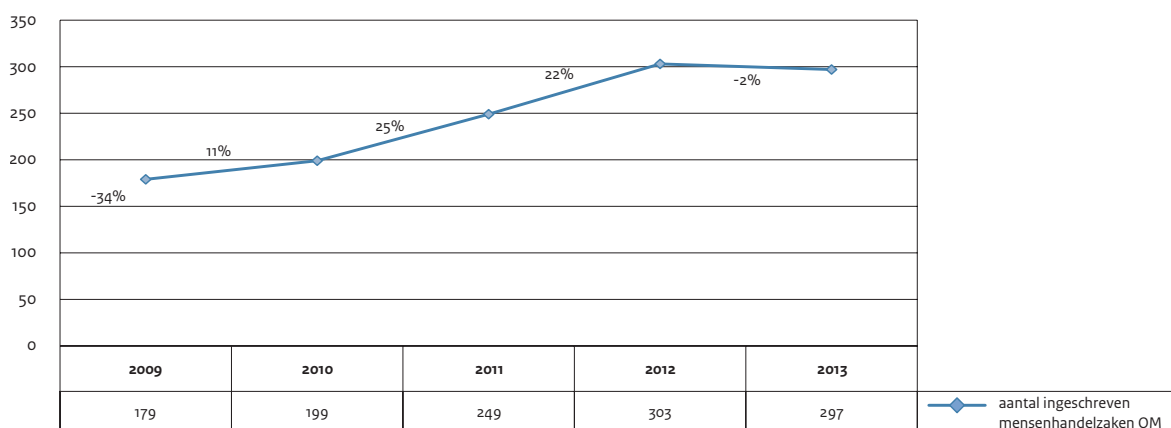
Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

In totaal gaat het in de afgelopen vijf jaren (2009-2013) om 1.187 bij het OM ingeschreven zaken en dus gemiddeld om zo'n 237 zaken per jaar. De eerste vier jaren van dit tijdsbestek (2009-2012) kenmerken zich door een voortdurend stijgende lijn waardoor het jaarlijks aantal ingeschreven zaken ruim is verdubbeld. 2013 laat voor het eerst weer een daling zien. Wanneer 2013 wordt vergeleken met de periode vanaf 2000 blijkt echter

dat het aantal van 251 zaken nog steeds groot is (in de jaren 2000, 2001, 2003, 2005 en 2009 is het jaarlijks aantal zaken klein, namelijk ver onder de 200; in de jaren 2002, 2004, 2006, 2008 en 2010 ging het jaarlijks om rond de 200 zaken; in de jaren 2007, 2011 en 2013 is het jaarlijks aantal zaken groot, namelijk meer dan 250; en 2012 met 318 zaken blijkt het recordjaar). Toekomstige cijfers zullen uitwijzen of 2013 het begin is van een dalende trend of dat slechts sprake is van een fluctuatie.

2.2 Afgehandelde zaken door het OM

Figuur 2 toont de ontwikkeling van het jaarlijks aantal door het OM afgehandelde mensenhandelzaken. In de figuur is ieder jaar de procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar gezet.

Figuur 2 Aantal afgehandelde zaken OM (2009-2013)

Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

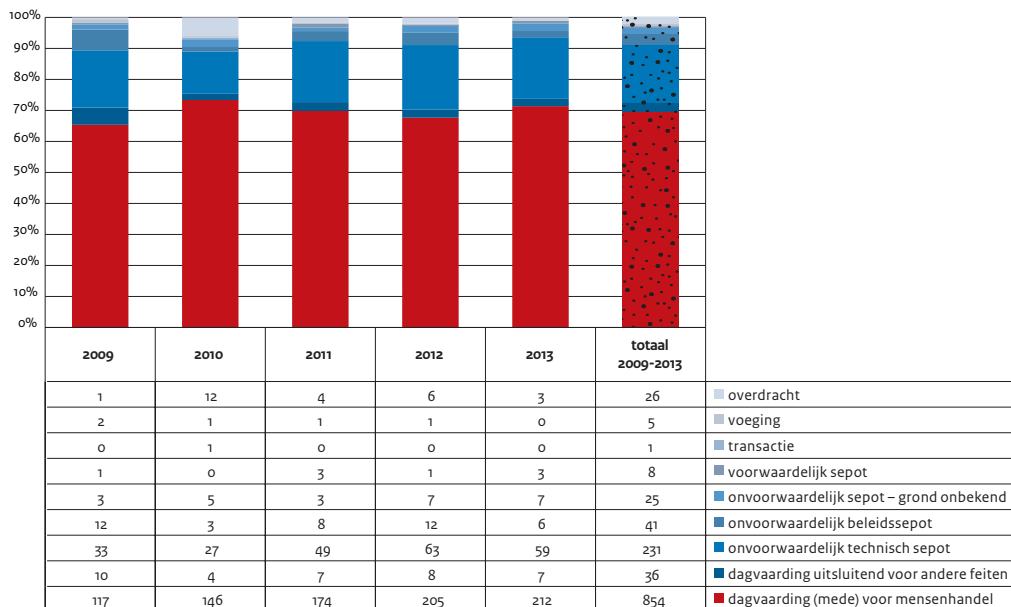
Het OM heeft in de weergegeven vijf jaren in totaal 1.227 mensenhandelzaken afgehandeld. Het gemiddelde ligt dus op ongeveer 245 zaken per jaar. Ook hier is van 2009 tot en met 2012 ieder jaar sprake van meer mensenhandelzaken. 2013 vertoont voor het eerst geen stijging, maar zit met 297 zaken nog wel op het niveau van 2012. De 303 afgehandelde zaken in 2012 is ook hier het grootste aantal sinds in ieder geval het jaar 2000.¹

Het aantal afgehandelde zaken in een jaar kan niet worden afgezet tegen het aantal ingeschreven zaken in datzelfde jaar. Het aantal ingeschreven zaken en het aantal afgehandelde zaken betreffen namelijk geen cohort. Immers, niet alle zaken worden in het jaar van inschrijving bij het OM ook door het OM afgehandeld.

2.3 Door het OM afgehandelde zaken naar afhandeling

Figuur 3 laat zien op welke manier het OM de totaal 1.227 mensenhandelzaken heeft afgehandeld.

¹ 2000: 93, 2001: 159, 2002: 163, 2003: 175, 2004: 246, 2005: 132 (NRM8, p. 211, Tabel B3.28), 2006: 194 (Nationaal Rapporteur 2012a, p. 31, Tabel B3.6), 2007: 176 (Nationaal Rapporteur 2012c, p. 309, Tabel B3.3.4) 2008: 270 (Nationaal Rapporteur 2014, p. 397, Tabel B4.6.4).

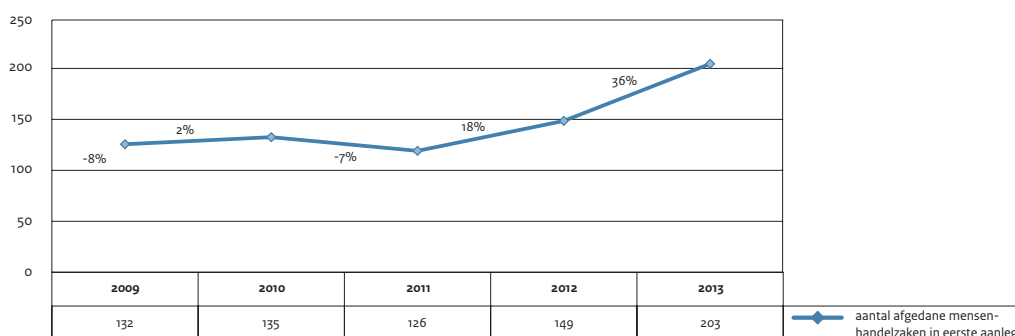
Figuur 3 Afgehandelde zaken naar afhandeling (2009-2013)

Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

In gemiddeld 70% van alle zaken heeft het OM besloten te dagvaarden voor mensenhandel en in bijna een kwart (24%) van de gevallen is onvoorwaardelijk geseponereerd. Indien onvoldoende uitzicht bestaat op een veroordeling omdat bijvoorbeeld onvoldoende bewijs aanwezig is, wordt gesproken van een technisch sepot. Indien van vervolging wordt afgezien op gronden aan het algemeen belang ontleend, wordt gesproken over een beleidssepot.² Hierbij kan worden gedacht aan – onder meer – gronden die samenhangen met het gepleegde feit (bijvoorbeeld: oud feit, gering aandeel in het feit) of met de persoon van de verdachte (bijvoorbeeld: verdachte onvindbaar). Wanneer sprake is van onvoorwaardelijke sepots (N: 297=100%) gaat het vooral om technische sepots (231=78%).³ Het aandeel beleidssepots binnen onvoorwaardelijke sepots varieert tussen de 8% in 2013 en de 25% in 2009 en is in het licht van de ernst van de feiten waarvan verdacht wordt opmerkelijk hoog (gemiddeld 14%).

2.4 In eerste aanleg afgedane zaken

Figuur 4 toont de ontwikkeling van het aantal in eerste aanleg afgedane zaken. In de figuur is ieder jaar de procentuele groei ten opzichte van het voorgaande jaar gezet.

Figuur 4 Aantal in eerste aanleg afgedane zaken (2009-2013)

Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

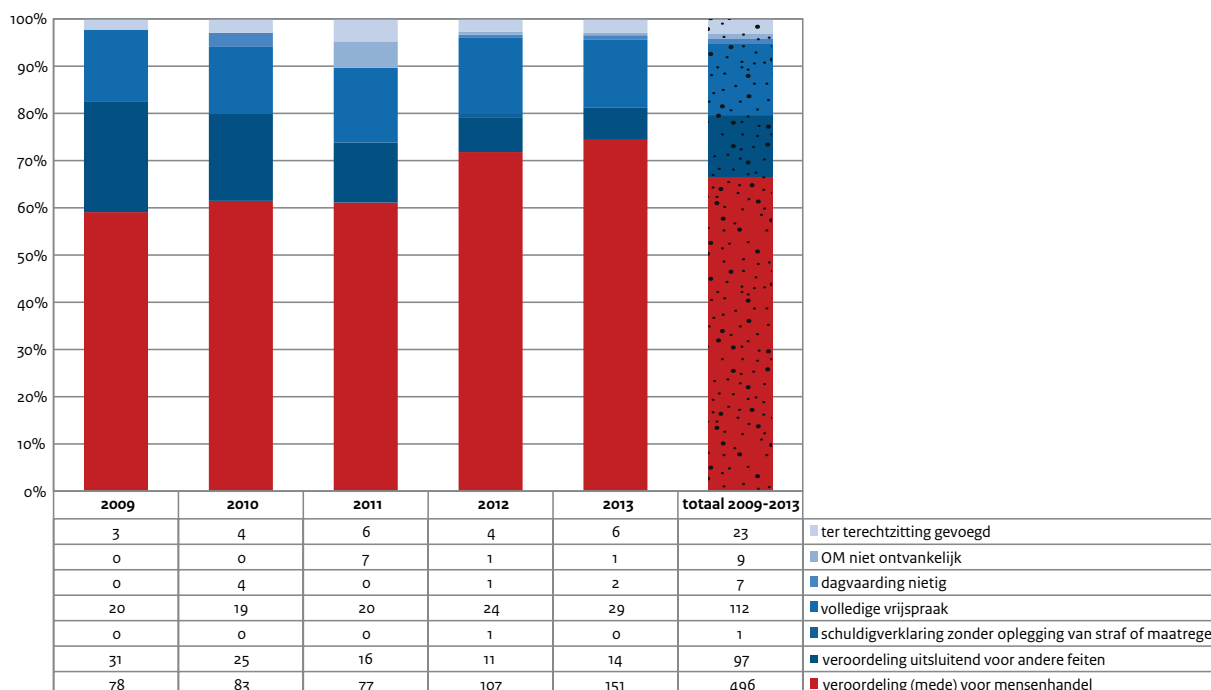
2 Opportuïteitsbeginsel, art. 167 lid 2 Sv en Aanwijzing gebruik sepotgronden (2009A016), *Stcr.* 2009, 12 653.
 3 Gemiddeld is in 8% van de onvoorwaardelijk geseponereerde zaken de sepotgrond niet geregistreerd en dus onbekend, uiteenlopend van 5% in 2011 tot 14% in 2010.

In de weergegeven periode heeft de rechter in eerste aanleg 745 mensenhandelzaken afgedaan. Dit komt neer op een gemiddelde van ongeveer 150 zaken per jaar. De toegenomen aantallen zaken bij het OM in 2011 en 2012 (zie [Figuur 1](#) en [Figuur 2](#)) hebben in 2012 en 2013 uitwerking op het aantal door de rechter afgedane zaken. De 203 zaken in 2013 betreft het grootste aantal in eerste aanleg afgedane zaken sinds in ieder geval het jaar 2000.⁴

Het aantal in eerste aanleg afgedane zaken in een jaar kan niet worden afgezet tegen het aantal door het OM met een dagvaarding voor mensenhandel afgehandelde zaken in datzelfde jaar. Het aantal afgehandelde zaken OM en het aantal afgedane zaken door de rechter betreffen namelijk geen cohort. Immers, niet alle zaken worden in het jaar van dagvaarding door het OM ook door de rechter in eerste aanleg afgedaan.

2.5 In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening

Figuur 5 laat zien met welke beslissingen de rechter in eerste aanleg de 745 zaken heeft afgedaan.

Figuur 5 In eerste aanleg afgedane zaken naar afdoening (2009-2013)

Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

Gemiddeld heeft 67% van de in eerste aanleg afgedane mensenhandelzaken tot een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel geleid.⁵ In 28% van alle afgedane zaken is vrijgesproken ten aanzien van alle ten laste gelegde mensenhandelfeiten (13% betreft een vrijspraak voor de mensenhandelfeiten, maar een veroordeling voor uitsluitend andere delicten dan mensenhandel en 15% betreft een volledige vrijspraak).

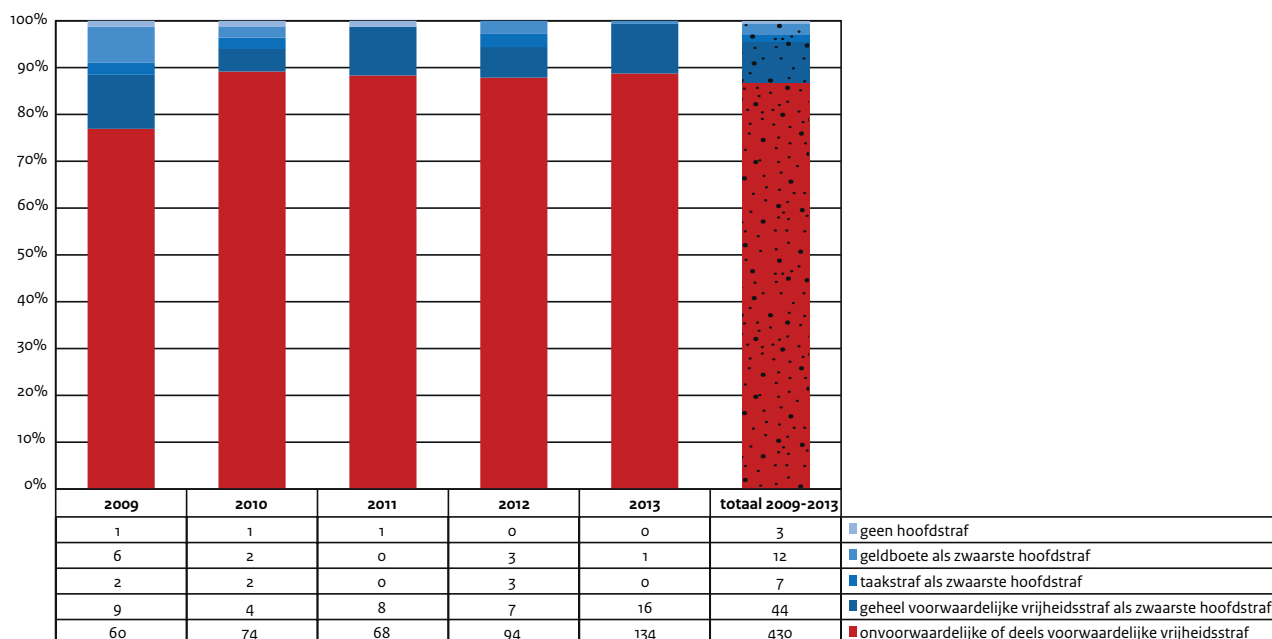
4 2000: 84, 2001: 85, 2002: 95, 2003: 115, 2004: 151, 2005: 115 (NRMS, p. 213, Tabel B3.30), 2006: 98 (Nationaal Rapporteur 2012a, p. 32, Tabel B3.8), 2007: 115 (Nationaal Rapporteur 2012c, p. 314, Tabel B3.3.9), 2008: 143 (Nationaal Rapporteur 2014, p. 401, Tabel B4.6.8).

5 Ook binnen deze 67% kan sprake zijn van vrijspraken voor ten laste gelegde mensenhandelfeiten. Immers, indien één ten laste gelegde mensenhandelfeit bewezen is verklaard, geldt een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel. Het is dan tegelijkertijd mogelijk dat de verdachte ten aanzien van overige ten laste gelegde mensenhandelfeiten is vrijgesproken. Zie voor informatie over 'volledige' en 'gedeeltelijke' veroordelingen voor mensenhandel: Nationaal Rapporteur 2012b, p. 36, Tabel 2.

2013 laat een veroordelingspercentage van 74% zien. Vergeleken met de weergegeven vier jaren ervoor is de rechter in 2013 het vaakst tot een veroordeling voor in ieder geval mensenhandel gekomen. 2012 en 2013 zijn met veroordelingspercentages van boven de 70% weer vergelijkbaar met de periode 2000-2006 waarin het veroordelingspercentage tussen de 70% en 80% lag. In de periode 2007-2011 was dit percentage beduidend lager, namelijk rond de 50% à 60%.⁶

2.6 Opgelegde hoofdstraffen

Figuur 6 laat zien welke hoofdstraf is opgelegd in de 496 zaken waarin in eerste aanleg (mede) is veroordeeld voor mensenhandel. De opgelegde straffen zijn niet altijd uitsluitend opgelegd ten aanzien van bewezen mensenhandelfeiten; het komt regelmatig voor dat ook andere feiten naast mensenhandel bewezen zijn verklaard.

Figuur 6 Veroordelingen in eerste aanleg naar opgelegde hoofdstraf (2009-2013)

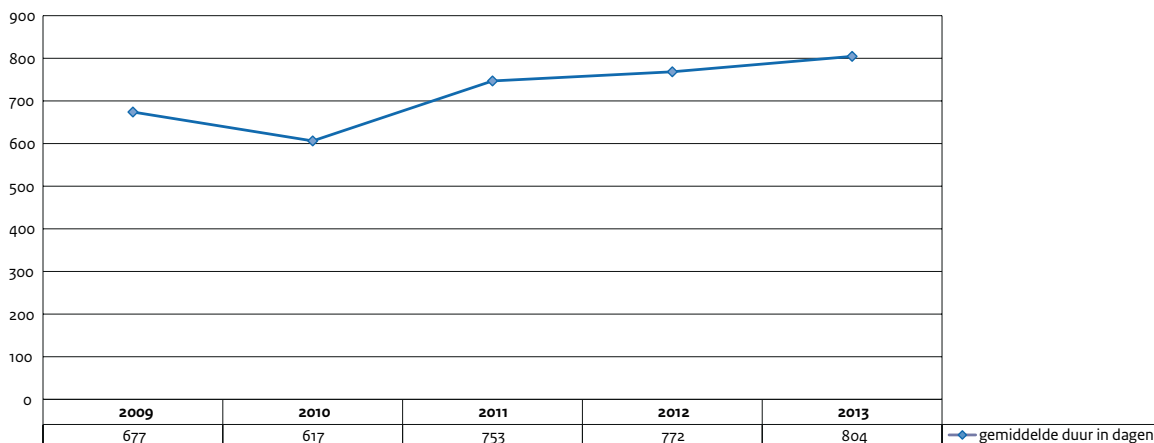
Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

In totaal is gemiddeld in 87% van de mensenhandelveroordelingen een onvoorwaardelijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraf opgelegd. Dit aandeel varieert in het weergegeven tijdsbestek tussen de 77% (2009) en de 89% (2010 en 2013). Wanneer geen onvoorwaardelijke vrijheidsstraf wordt opgelegd gaat het meestal (in gemiddeld 9% van de gevallen) om een geheel voorwaardelijke vrijheidsstraf als zwaarste hoofdstraf.

6 2000: 73%, 2001: 79%, 2002: 72%, 2003: 69%, 2004: 75%, 2005: 71% (NRM8, pp. 214-215, Tabel B3.31), 2006: 70% (Nationaal Rapporteur 2012a, p. 33, Tabel B3.9), 2007: 63% (Nationaal Rapporteur 2012c, p. 315, Tabel B3.3.10), 2008: 52% (Nationaal Rapporteur 2014, p. 402, Tabel B4.6.9).

2.7 Duur van opgelegde vrijheidsstraffen

Figuur 7 geeft een overzicht van de gemiddelde duur in dagen van het onvoorwaardelijke deel van de 430 opgelegde onvoorwaardelijke of deels voorwaardelijke vrijheidsstraffen. De duur heeft betrekking op een mensenhandelzaak met mogelijk meerdere bewezen verklaarde (mensenhandel)feiten.

Figuur 7 Opgelegde vrijheidsstraffen in eerste aanleg naar gemiddelde duur in dagen (2009-2013)

Bron: OM-data (peildatum 13 juli 2014)

De gemiddelde duur van het onvoorwaardelijke deel van de opgelegde vrijheidsstraffen is 739 dagen⁷. Het lijkt erop dat sprake is van steeds zwaardere straffen. Vanaf 2010 is de gemiddelde duur ieder jaar toegenomen (van 617 dagen⁸ in 2010 naar 804 dagen⁹ in 2013). Hiermee lijken de in de praktijk door de rechter opgelegde straffen invulling te geven aan de verhoging van de wettelijke strafbedreiging per juli 2009¹⁰ waarmee de wetgever de ernst van het misdrijf mensenhandel heeft willen benadrukken.¹¹

7 N: 430; Sd: 690 dagen.

8 N: 74; Sd: 563 dagen.

9 N: 134; Sd: 778 dagen.

10 *Stb.* 2009, 245.

11 Per april 2013 is de wettelijke strafbedreiging wederom verhoogd (*Stb.* 2013, 84 en *Stb.* 2013, 108). Maar deze verhoging kan nog geen invloed hebben op de zaken die in 2009-2013 door de rechter in eerste aanleg zijn afgedaan. Deze verhoging geldt immers alleen voor vervolgte mensenhandelfeiten *gepleegd* na april 2013.

Literatuur

NRM8

Nationaal Rapporteur Mensenhandel (2010). *Achtste Rapportage van de Nationaal Rapporteur*. Den Haag: BNRM.

Nationaal Rapporteur 2012a

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2012). *Kwantitatieve gegevens over (de vervolging en berechting van) verdachten en veroordeelden in mensenhandelzaken in de periode 2006-2010*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur 2012b

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2012). *Mensenhandel. Jurisprudentie mensenhandelzaken 2009-2012. Een analyse*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur 2012c

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2012). *Mensenhandel in en uit beeld. Cijfermatige rapportage (2007-2011)*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

Nationaal Rapporteur 2014

Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen (2014). *Mensenhandel in en uit beeld II. Cijfermatige rapportage (2008-2012)*. Den Haag: Nationaal Rapporteur.

De Nationaal Rapporteur rapporteert over de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland

Wat doet de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen?

De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen rapporteert over de aard en omvang van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen in Nederland. De Rapporteur monitort de effecten van het beleid dat op deze terreinen wordt gevoerd, signaleert knelpunten en doet aanbevelingen om de aanpak van deze thema's te verbeteren. De Nationaal Rapporteur heeft geen opsporingsbevoegdheden en is geen klachteninstantie. De Rapporteur heeft internationaal gezien een unieke onafhankelijk positie ten opzichte van de regering.

Wie is de Nationaal Rapporteur?

De Nationaal Rapporteur is Corinne Dettmeijer-Vermeulen. Zij wordt in haar werkzaamheden ondersteund door een team van onderzoekers afkomstig uit diverse disciplines, waaronder de rechtsgeleerdheid, criminologie, antropologie, politicologie, filosofie en sociale psychologie.

Welke activiteiten verricht de Nationaal Rapporteur?

De Nationaal Rapporteur brengt zowel rapportages als deelonderzoeken uit. Deze bevatten naast aanbevelingen om de aanpak van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen te verbeteren informatie over relevante wet- en regelgeving, preventie, opsporing en vervolging van daders en hulpverlening aan slachtoffers. De Nationaal Rapporteur verzamelt kwantitatieve en kwalitatieve gegevens door middel van eigen onderzoek, intensief contact met het veld en door het organiseren en bijwonen van meetings en conferenties. De Rapporteur neemt deel aan verscheidene taskforces en expertgroepen op het gebied van mensenhandel en seksueel geweld tegen kinderen. Ook op internationaal niveau is de Nationaal Rapporteur actief. Zo adviseert zij binnen een netwerk van rapporteurs ook het te voeren Europees beleid inzake de bestrijding van mensenhandel.

Postadres

Postbus 20301
2500 EH Den Haag
Telefoon: 070 370 45 14
www.nationaalrapporteur.nl